PSTET

PAPER – I
FOR CLASS I-V TEACHERS

PREVIOUS EXAM. PAPER Sept. 2016

Section—A Child Development and Pedagogy (Bilingual Section, Q. No. 1 to 30)

1. Learning the rule of turn taking in a conversation refers to :

(*a*) Meta-linguistics (*b*) Syntax
(*c*) Vocabulary and meaning
(*d*) Pragmatics

2. A least restrictive classroom environment is one in which :

(*a*) There is no furniture in order to allow for Piagetian exploration and active learning.
(*b*) Children can set their own disciplinary norms and are not restricted by teachers instructions.
(*c*) Education for children with special needs takes place in settings that are as close to normal as possible while facilitating learning.
(*d*) Children with varying abilities, styles and from different socio-economic backgrounds study together.

3. The term 'authentic assessment' refers to :

(*a*) To process of assessing students abilities to apply skills in real life contexts.
(*b*) Correction of each assignment by three teachers so that accurate marks are given to the student.
(*c*) Assessing in an environment of collaboration between student and teacher.
(*d*) Looking at the performance of students in real life contexts after finishing school.

4. Meher was born fifteen years after her parents marriage. Her mother has been very protective of her from the beginning. A rich businessman, her father has never denied any of her demands. Even when she is asking for things that are unreasonable, her parents do not say no to her. When she plays with the friends, she insists on making the rules and often throws a tantrum if she loses to her friends. Her friends tolerate her because her parents give them a lot of gifts. This is an example of :

(*a*) Coparenting (*b*) Remote control parenting
(*c*) Neglectful parenting (*d*) Indulgent Parenting

5. In a norm referenced test, a student's score is interpreted, by comparing it :

(*a*) With his average score in the previous years.
(*b*) With the performance of other students on the same test.
(*c*) With the performance of other students in a different class.
(*d*) With a pre decided criteria that serves as the norm.

ਭਾਗ—A ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ ਭਾਗ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 1 - 30)

1. ਮੋੜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ—

(*a*) ਬਹੁਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ (*b*) ਵਾਕ ਰਚਨਾ
(*c*) ਸ਼ਬਦ ਗਿਆਨ ਤੇ ਅਰਥ (*d*) ਵਿਹਾਰਕ

2. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘਟ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੈ—

(*a*) ਪਿਆਜੇ ਦੀ ਖੋਜੀ ਅਤੇ ਚੁਸਤ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਨੀਚਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
(*b*) ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸੰਬੰਧੀ ਨੇਮ ਆਪ ਹੀ ਬਨਾਉਣ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਨਾ ਹੋਣ।
(*c*) ਖਾਸ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
(*d*) ਵੱਖਰੀ-ਵੱਖਰੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਿੱਠਭੂਮੀ, ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

3. 'ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮਾਪਣ' ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ—

(*a*) ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ
(*b*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ
(*c*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ
(*d*) ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵੇਖਣਾ

4. ਮਿਹਰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਬਣਦੀ ਰਹੀ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਇਕ ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਦੀ ਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਦ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜ ਦੇ ਵੀ ਉਹ ਕਈ ਇਹੋ-ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ। ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੀ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਚਲਣ/ਖੇਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਝੇਲਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਹਫੇ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ—

(*a*) ਸਹਿਯੋਗੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ (*b*) ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ
(*c*) ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ
(*d*) ਘੁਲ-ਮਿਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ

5. ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿ ਟੈੱਸਟ ਦਰਸਾਉਦਾ ਹੈ—

(*a*) ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਦੀ ਔਸਤ
(*b*) ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਉਸ ਹੀ ਟੈੱਸਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕ
(*c*) ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਕੰਮ
(*d*) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ

6. In this stage children are asked to assume responsibility for their bechaviours and possessions. For the first time they encounter widening of their social world. The stage in Erikson's psychosocial theory is :
(a) Autonomy vs shame and doubt
(b) Initiative vs guilt (c) Industry vs inferiority
(d) Trust vs mistrust

7. The process of rapid, innate learning within a limited critical period of time that produces attachment to the first moving object seen is called as imprinting. This concept was given by :
(a) Lorenz (b) Bronfenbrenner
(c) Bandura (d) Vygotsky

8. Brain/head develop coordination earlier than arms and legs; head is larger relative to rest to body, are examples of which trend of growth :
(a) Cephalocaudal trend (b) Proximodistal trend
(c) Longitudinal trend (d) Cross sectional trend

9. The tendency to focus on one aspect of a situation and neglect other important features is known as–
(a) Conservation (b) Centration
(c) Reversibility (d) Egocentricism

10. "A child can thick logically about objects and events" This is the characteristic given by Piagetian stage of—
(a) Sensory Motor (b) Pre Operational
(c) Concrete Operational
(d) Formal Operation

11. The central ideas in constructivist view of learning are
(i) Learners are active in constructing their own knowledge.
(ii) Social interactions are important in knowledge construction process.
(iii) Self effeciency is a key element important in learning and teaching.
(iv) Individual's epistemological beliefs impact their approach to learning.
(a) (i) & (iv) (b) (i) & (ii)
(c) (ii) & (iii) (d) (i), (ii) & (iv)

12. When a child is able to sort blocks on the basis of two characteristics : colour and length, he isdemonstrating
(a) Accommodation (b) Adaptation
(c) Organization (d) Decentering

13. An Individualized Education Program (IEP) is to
(a) Make teachers responsible for special education program results.
(b) Facilitate integration of children with special needs in regular classroom.
(c) Provide an appropriate program (specially tailored) for each child with special need.
(d) Limit the range of services that would be provided for children with special needs.

14. A student who constantly fidgets, has trouble waiting for a turn and does not pay close attention to class activity is more likely to belong to which of the following categories ?
(a) An emotionally disturbed child
(b) ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)
(c) ASD (Attention Spectrum Disorder)
(d) Dyspraxia

6. ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆ... ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਰਤਾਓ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਰਕਸਨ ਦੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ—
(a) ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਬਨਾਮ (vs) ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਤੇ ਸੰਦੇਹ
(b) ਪਹਿਲ ਕਰਨਾ ਬਨਾਮ (vs) ਕਸੂਰਵਾਰ
(c) ਉੱਦਮੀ ਬਨਾਮ (vs) ਹੀਨਤਾ
(d) ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਨਾਮ (vs) ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ

7. ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਸਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛਾਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਦਿਤਾ—
(a) ਲਾਰੇਨੰਜ਼ (b) ਬ੍ਰੋਨਫ਼ੇਨਬਰੇਨਰ
(c) ਬਨਡੂਰਾ (d) ਵਾਈਗੋਤਸਕੀ

8. ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਸਿਰ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਬਾਹਵਾਂ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਝੁਕਾਅ/ਤਰੀਕਾ ਦਾ ਹੈ—
(a) ਸੈਫ਼ੀਆਲਾਡੁਓਕਲ ਤਰੀਕਾ
(b) ਪ੍ਰੋਕਸੀਮੋਡਿਸਟਲ ਤਰੀਕਾ
(c) ਅਧੋਮੁਖੀ ਤਰੀਕਾ (d) ਅਨੁਪ੍ਰਸਥ ਕਾਟ ਤਰੀਕਾ

9. ਇੱਕ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਧਿਆਨ ਕਰਣ ਦੇ ਸੁਭਾਓ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—
(a) ਸੁੱਰਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੰਮ (ਸੰਭਾਲ)
(b) ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ
(c) ਉਲਟਾਓ (d) ਅਹਿਮਵਾਦੀ

10. "ਇਕ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਤਰਕ ਵਿਤਰਕ ਨਾਲ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਾਇਜੈਨਿਅਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ—
(a) ਸੰਵੇਦੀ ਕਿਰਿਆ (b) ਕਿਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ
(c) ਠੋਸ ਕਿਰਿਆ (d) ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਰਿਆ

11. ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਿਚ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹੈ—
(i) ਆਪਣਾ ਗਿਆਨ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੜੇ ਚੁਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
(ii) ਗਿਆਨ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਗੱਲਬਾਤ ਬੜੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
(iii) ਆਪਣੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ
(iv) ਇਕ ਐਂਪਿਸਸੋਲੋਜ਼ਿਕਲ ਇਹਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਿੱਖਣ ਵਲ ਹੈ
(a) (i) ਤੇ (iv) (b) (i) ਤੇ (ii)
(c) (i) ਤੇ (iii) (d) (i), (ii), (iv)

12. ਜਦ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਰੰਗ ਤੇ ਲੰਬਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦੋ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ—
(a) ਇੱਕਠੇ ਕਰਨਾ/ਸਮਾਯੋਜਿਤ ਕਰਨਾ
(b) ਅਪਨਾ ਲੈਣਾ
(c) ਬਣਾ ਲੈਣਾ (d) ਭੇਤ ਕਰਨਾ

13. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਰਜ (IEP) ਕਿਸ ਲਈ ਹੈ—
(a) ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਰਜ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਨਾਉਣਾ
(b) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ
(c) ਹਰ ਬੱਚੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਸਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ
(d) ਉਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਜਿਹੜੀ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

14. ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਜਿਹੜਾ ਇਲੱਤੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਤਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਮਾਤ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?
(a) ਚਿੰਤਿਤ ਬੱਚਾ / ਇਕ ਭਾਵੁਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਬੱਚਾ
(b) ਏ.ਡੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਧਿਆਨ ਚ ਕਮੀ ਤੇ ਉੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਕਾਰ (ਅਟੈਂਸ਼ਨ/ਡਿਫੈਸਿਟ/ਹਾਇਪਰ ਐਕਟਿਵ ਡਿਸਆਰਡਰ)
(c) ਏ.ਐਸ.ਡੀ. ਧਿਆਨ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਕਾਰ (ਅਟੈਂਸ਼ਨ ਸਪੈਕਟਰਮ ਡਿਸਆਰਡਰ)
(d) ਡਿਸਫਰੇਕਸੀਆ

...classroom ? ...describes tracking within the

(*a*) Grouping low ability and high ability students together for social development.
(*b*) Developing and assessing individualized educational programs for each student.
(*c*) Provision of special programs for students of a single class at different ability levels.
(*d*) Placing Students with different educational needs into a common class.

16. Which of the following would enhance students sense of competence and self-worth ?

(*i*) Helping students achieve success on challenging tasks.
(*ii*) Maximizing competitions and other situations in which students might judge themselves unfavourably in comparison with peers.
(*iii*) Providing students an accurate appraisal of what they can and cannot accomplish.
(*iv*) Providing students concrete mechanisms through which they can track their progress over time.

(*a*) (*i*) and (*iii*) (*b*) (*iii*) and (*iv*)
(*c*) (*i*), (*ii*) and (*iii*) (*d*) (*i*), (*iii*) and (*iv*)

17. In which of the following situation is 'learned helplessness' evident ?

(*a*) A student is motivated to avoid failure.
(*b*) A student has come to believe that he or she cannot control or improve their own learning.
(*c*) A student tries again after failing to achieve the goal the first time.
(*d*) A student has learned to achieve goals by exerting effort.

18. In order to remember a telephone number, she has just looked up, Mamta repeats the number toherself several times before dialing. This is an example of

(*a*) Chunking (*b*) Visualization
(*c*) Elaboration (*d*) Rehearsal

19. The zone of proximal development (ZPD) is the area between the child's current development levelsand the level of development that the child could achieve

(*a*) Through self effort
(*b*) With the use of reference materials.
(*c*) Through collective monologue.
(*d*) Through adult guidance or in collaboration with more capable peers.

20. A teacher wants one of her students to complete her entire homework assignment. She begins topraise her for each part of the home work assignment that she completes. The teacher is practicing the procedure called

(*a*) Prompting (*b*) Cueing
(*c*) Intermittent reinforcement
(*d*) Shaping

21. When teaching, a teacher discovers that a students tends to related her learning to what she already knows. According to Piaget's theory, the process used by her is

(*a*) Accommodation (*b*) Assimilation
(*c*) Seriation (*d*) Reversibility

15. ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ (tracking) ਬਾਰੇ ਦਸਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵੱਧ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ
(*b*) ਹਰ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ
(*c*) ਇੱਕੋ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਨਾਉਣਾ
(*d*) ਇੱਕੋ ਹੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਿਖਿਆਤਮਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ

16. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ—

(*i*) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਪੂਰਣ ਕੰਮ ਦੇ ਕੇ ਸਫ਼ਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ
(*ii*) ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਪਰਸਿਥਿਤੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇ
(*iii*) ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਹੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦੇਣਾ ਉਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ
(*iv*) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਮੈਕੇਨਿਜ਼ਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਣ ਸਕਣ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ

(*a*) (*i*) ਤੇ (*iii*) (*b*) (*iii*) ਤੇ (*iv*)
(*c*) (*i*), (*ii*) ਤੇ (*iii*) (*d*) (*i*), (*iii*) ਅਤੇ (*iv*)

17. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਹਾਇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ—

(*a*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਸਫਲ ਨਾ ਹੋਵੇ
(*b*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੁੜੀ/ਮੁੰਡਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਤੇ ਬੇਹਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ
(*c*) ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
(*d*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹ ਸਿੱਖਣ ਕਿ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ

18. ਮਮਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਡਾਇਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ—

(*a*) ਟੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਕਰਨਾ (*b*) ਦੇਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ
(*c*) ਵਿਸਤਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ (*d*) ਦੁਹਰਾਓ

19. ਪ੍ਰੋਕਸੀਮਲ ਵਿਕਾਸ (ZPD) ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਵਿਕਾਸ ਸਤਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਤਰ ਜੋ ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—

(*a*) ਆਪਣੇ ਯਤਨ ਦੁਆਰਾ
(*b*) ਮਦਦ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ
(*c*) ਸਮੂਹਿਕ ਮਨਬਚਨੀ ਦੁਆਰਾ
(*d*) ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਯੋਗ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਕੋਲੋਂ

20. ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਰਾ ਘਰ (homework) ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਹਰ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

(*a*) ਉਤਸਾਹ/ਵਧਾਵਾ ਦੇਣਾ (*b*) ਸੰਕੇਤ
(*c*) ਰੁੱਕ-ਰੁੱਕ ਕੇ ਵਧਾਵਾ ਦੇਣਾ (*d*) ਆਕਾਰ ਦੇਣਾ

21. ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਖੋਜਿਆ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਜੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਕਿਰਿਆ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(*a*) ਸਮਾਯੋਜਿਤ (*b*) ਘੁਲ-ਮਿਲ ਜਾਣਾ
(*c*) ਕ੍ਰਮਬੱਧਤਾ/ਸ਼੍ਰੇਣੀਗਤ (*d*) ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ

22. The information processing approach to learning is unique as it

(*a*) Direct a teacher to structure the classroom environment in a certain way to improve the effectiveness and efficiency of learning.

(*b*) Makes students aware to how they learn and how they can use those processes to improve their classroom performance.

(*c*) Establishes that the processes involved in learning are consistent across all learners.

(*d*) Emphasizes that people learn best by creating their own understanding of reality

23. According to Skinner's theory of operant conditioning

(*a*) Thoughts, motives and emotions have an important place in the scientific study of learning.

(*b*) A specific stimulus initiates a particular response.

(*c*) The voluntary responses of animals and humans are strengthened when they are reinforced.

(*d*) The consequences of behaviour are relatively unimportant.

24. A teacher in her class tells students : "First, do what I want you to do and then you may do what you want to do". The situation demonstrates the use of which of the following ?

(*a*) Premack Principle (*b*) Shaping

(*c*) Positive Practice (*d*) Differential Reinforcement

25. The use of verbal prompts or structuring as a support by a teacher (or another student) to help students bridge the gap between their current abilities and the intended goal is called

(*a*) Guided inquiry (*b*) Scaffolding

(*c*) Assisted learning (*d*) Instructed learning

26. Carol Gilligan claims that men and women score at different levels on Kohlberg's moral dilemmas because :

(*a*) Males operate on the basis of a morality of justice and females do not

(*b*) Males are more concerned with the needs of others

(*c*) Females reason about hypothetical moral issues

(*d*) Males are less morally mature

27. Which one of the following is NOT a form of intelligence, according to Gardner ?

(*a*) Spatial (*b*) Bodily kinesthetic

(*c*) Interpersonal

(*d*) The visual-auditory dimension

28. Ria understands that a tall glass has same amount of cold drink as the short glass. She is demonstrating an understanding of..................

(*a*) Assimilation (*b*) Accommodation

(*c*) Conservation (*d*) Animism

29. Concept of "genetic epistemology" was given by :

(*a*) Brunner (*b*) Ausubel

(*c*) Piaget (*d*) Vygotsky

30. The two factor theory of intelligence was proposed by :

(*a*) Spearman (*b*) Wechsler

(*c*) Piaget (*d*) Binet

22. ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ—

(*a*) ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਧੇ

(*b*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕਰਨ

(*c*) ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ

(*d*) ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੋ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੰਗਾ ਸਿੱਖਣਗੇ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ

23. ਸਕਿਨਰ ਦੇ ਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਅਨੁਕੂਲਨ (operant conditioning)—

(*a*) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ, ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਭਾਵ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਥਾਨ ਹੈ

(*b*) ਇਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਵਧਾਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

(*c*) ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਿਰਿਆ ਤਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

(*d*) ਵਰਤਾਓ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਤੀਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ

24. ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ— ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਕਰੋ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੈ—

(*a*) 'ਪ੍ਰੀ ਮੈਕ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ (*b*) ਆਕਾਰ

(*c*) ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਯੋਗ (*d*) ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ

25. ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਢਾਂਚੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਸਹਾਇਕ (ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ) ਹਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜੋ ਇਕ ਪੁਲ ਹਨ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਤੇ ਇਰਾਦੇ-ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

(*a*) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੋਜਬੀਣ (*b*) ਉਚਾਈ

(*c*) ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਲਾਈ

(*d*) ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸਿੱਖਣ

26. ਕਾਰਲ ਗਿਲੀਗਨ ਕੋਲਬਰਗ ਦੇ, ਨੈਤਿਕ ਦੁਬੰਧ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਸਤਰਾਂ ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(*a*) ਮਰਦ ਵਿਉਹਾਰਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਹੀਂ

(*b*) ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

(*c*) ਔਰਤਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਨੈਤਿਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ

(*d*) ਮਰਦ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

27. ਗਾਰਡਨਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਬੁੱਧੀਮਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(*a*) ਸਥਾਨ ਸੰਬੰਧੀ (*b*) ਸਰੀਰਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ

(*c*) ਆਪਸੀ (*d*) ਵੇਖਣ ਤੇ ਸੁਨਣ ਦਾ ਆਯਾਮਖ

28. ਰੀਆ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਗਿਲਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਛੋਟੇ ਗਿਲਾਸ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਕੋਲ ਡਰਿੰਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਸਮਝ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ—

(*a*) ਘੁਲਜਾਣਾ (*b*) ਸਹੂਲਤ

(*c*) ਸੁੱਰਖਿਅਤ (*d*) ਜੀਵਵਾਦ

29. ਵੰਸ਼ਾਗੁਣਤਾ (epistemology) ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤਾ—

(*a*) ਬਰੂਨਰ (*b*) ਅਸੁਬੈਲ

(*c*) ਪਿਆਜੇ (*d*) ਵਾਈਗੋਤਸਕੀ

30. ਬੁੱਧੀਮਤਾ ਦੇ ਦੋ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ—

(*a*) ਸਪੀਅਰਮੈਨ (*b*) ਵੈਸ਼ਲਰ

(*c*) ਪਿਆਜੇ (*d*) ਬਾਇਨਟ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 31 to 60)

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 31 ਤੋਂ 37

...........ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਦਿਨ
ਰਾਮ, ਮੁਹੰਮਦ, ਸਿੰਘ, ਅਨਥੋਨੀ
ਇਹ ਨੇ ਇੱਕੋ ਮਾਂ ਦੇ ਜਾਏ
ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਜੰਮਿਆ ਜਿਹੜਾ
ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿੱਥਾਂ ਪਾਏ!
ਇੱਕ ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸਾਰੇ
ਹਰ ਫੁੱਲ ਆਪਣੀ ਮਹਿਕ ਖੰਡਾਏ
ਇਹ ਫੁੱਲ ਹਸਦੇ, ਵਸਦੇ, ਰਸਦੇ
ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਏ!
ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ
ਪੁੱਤਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਸਾਂ ਕਰਦੀ
ਅਮਨ ਦੀ ਘੁੱਗੀ ਐਸੀ ਉੱਡੇ
ਇਸ ਘੁੱਗੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਮਾਰੇ
ਘੁੱਗ ਵਸਣ ਇਸ ਜਗ ਤੇ ਸਾਰੇ!
ਘੁੱਗੀ ਵਰਗੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਰਗਾਂ ਕੋਈ ਕੋਈ
ਇਹ ਘੁੱਗੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਅਸਲਮ
ਤੇ ਜਗ ਤੇ ਕੋਈ ਘੁੱਗੀ ਰੋਈ।
ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘੁੱਗੀਆਂ, ਚਿੜੀਆਂ
ਜੇ ਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ ਓ ਅਸਲਮ!
ਸੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਧਰਤੀ ਤੇ
ਦੁਨੀਆਂ ਨਵੀਂ ਵਸਾਣ ਓ ਅਸਲਮ!
ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵਸਦਾ ਆਦਮ!
ਚੰਨ ਨੂੰ ਜਫੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਯਾਰਾਂ
ਫੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦਾ ਯਾਰਾ
ਧਰਤੀ ਤੇ ਅੰਬਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ
ਅਸਲਮ ਹੋਇਆ ਕਿੰਨਾ ਨੇੜੇ
ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਘਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ
ਅੰਬਰ ਉੱਤੇ ਬਣ ਗਏ ਵਿਹੜੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣੋ :

31. ਘੁੱਗੀ ਕੌਣ ਹੈ ?
(*a*) ਚਿੜੀ (*b*) ਪੰਛੀ
(*c*) ਕਾਂ (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

32. ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਕਿੱਥੇ ਬਣਾਏ ਹਨ ?
(*a*) ਚੰਨ ਤੇ (*b*) ਧਰਤੀ ਤੇ
(*c*) ਅੰਬਰ ਤੇ (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

33. ਧਰਤੀ ਦਾ ਆਦਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਫੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ?
(*a*) ਮਿੱਟੀ (*b*) ਚੰਨ
(*c*) ਫੁੱਲਾਂ (*d*) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

34. ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ?
(*a*) ਕਾਂ, ਘੁੱਗੀ, ਬਾਜ਼ (*b*) ਕਾਂ, ਬਾਜ਼, ਚਿੜੀ
(*c*) ਬਾਜ਼, ਘੁੱਗੀ, ਚਿੱੜੀ (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

35. ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ ?
(*a*) ਪੰਜ (*b*) ਚਾਰ
(*c*) ਦੋ (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

36. ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਕੌਣ ਹਨ ?
(*a*) ਫੁੱਲ (*b*) ਗੁਲਾਬ
(*c*) ਇਨਸਾਨ (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

37. ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ?
(*a*) ਪੰਜ (*b*) ਚਾਰ
(*c*) ਦੋ (*d*) ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 38 ਤੋਂ 45

ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਸਦਕਾ ਕਾਲਜ ਖੋਹਲਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਜੀਤ ਦੋਵੇਂ ਕਾਲਜ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਕ ਡਿਪੋ ਪਹਾੜ ਗੰਜ ਤੋਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਮੋੜ ਸੀ। ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਝਬਦੇ ਹੀ ਕਾਲਜ ਵੀ ਖੋਹਲ ਲਵਾਂਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਾਲਜ ਚਲਾਉਣਾ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਨ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਦਾ ਰੁਝੇਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਬਿਨਾ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੋਰੀ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਗਊ ਆਦਮੀ, ਭਲਾ ਜਿਹਾ ਰੱਬ ਦਾ ਬੰਦਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਉਸੇ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਸੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਰਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗਿਆਨੀ ਹੁਣੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿੱਕਾ ਤਾ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੋ ਵਜੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਠੀਕ ਪੀ ਰਹੇਗ ....ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਛੇ ਕੁ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਲੰਮਾ, ਮਾੜ੍ਹਆ ਜਿਹਾ ਪੈਂਤੀ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣਾ ਜਿਹਾ ਥੈਲਾ ਫੜੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਨ। ਟੇਢੀ ਧੌਣ ਕਰਕੇ ਗਲੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰ ਲਈ। ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਾਈ। ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰਾ ਇਰਾਦਾ ਦਸਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾ-ਨਮੁਕਰ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਅੱਛਾ ਕਲ੍ਹ ਆਵਾਂਗਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਬੰਦਾ ਕਾਲਜ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ।

38. 'ਗਊ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਆਦਮੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ?
(*a*) ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਈ (*b*) ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਲਈ
(*c*) ਲੇਖਕ ਲਈ (*d*) ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ

39. ਲੇਖਕ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ?
(*a*) ਦਫਤਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ (*b*) ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ
(*c*) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ (*d*) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

40. ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈਆਂ ?
(*a*) ਘਰੋਂ (*b*) ਬੁੱਕ ਸਟੋਰ ਤੋਂ
(*c*) ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਕ ਡਿਪੋ (*d*) ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪ

41. ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਕਿੰਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ?
(*a*) ਐੱਮ.ਏ. (*b*) ਗਿਆਨੀ
(*c*) ਬੀ.ਏ. (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

42. ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?
(*a*) ਚਾਰ (*b*) ਛੇ
(*c*) ਦੋ (*d*) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

43. ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਾਲਜ ਕਦੋਂ ਖੋਹਲਿਆ ?
(*a*) ਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (*b*) ਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
(*c*) ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਨਾਲ (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

44. ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ?
(*a*) ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਵਿਚ ਕਲਰਕ
(*b*) ਪੀ.ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਵਿਚ ਚੌਕੀਦਾਰ
(*c*) ਡਬਲਯੂ.ਪੀ.ਸੀ.ਡੀ. ਵਿਚ ਠੇਕੇਦਾਰ
(*d*) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

45. ਇਸ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ?
(a) ਡਾਕਟਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ (b) ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ
(c) ਦੋਵੇਂ (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

46. ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਓ ਨਾਪਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ—
(a) ਪਾਠ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੁਨਣਾ
(b) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਵਾਉਣਾ
(c) ਕਿਸੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ
(d) ਪਾਠ ਵਿਚ ਆਏ ਕਠਿਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਾਉਣਾ

47. ਸੁਨਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪਰਖਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ—
(a) ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣਾ
(b) ਕਵਿਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣਾ
(c) ਸੁਣੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ
(d) ਸੁਣੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣਾ

48. ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ—
(a) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਏ ਰੱਖਣਾ
(b) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ
(c) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅਨੁਭਵ ਦੇਣਾ
(d) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ

49. ਚਾਮਸਕੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ—
(a) ਬੱਚੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬੱਧ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ
(b) ਬੱਚੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਭਾਸ਼ਾ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਨ
(c) ਬੱਚੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਦੇ ਹਨ
(d) ਬੱਚੇ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਹਨ

50. ਸਾਰਥਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਵਾਕਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਵਰਤਾਵ ਦਸਦਾ ਹੈ।
(a) ਉਹ ਅਟਕ-ਅਟਕ ਕੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ
(b) ਉਹ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ
(c) ਉਹ ਸਮਝ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ
(d) ਉਸਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਕਠਿਨਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

51. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ
(a) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ
(b) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਨਾਉਣਾ
(c) ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਕਾਸ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ
(d) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਖਾਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ

52. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਤਰ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਮਨਦੇ ਹੋ।
(a) ਆਡੀਓ ਕੈਸੇਟ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਨਾਉਣਾ
(b) ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣਾ
(c) ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ
(d) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਪਚਾਪ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ

53. ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ
(a) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਆਕਰਣ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ
(b) ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਰੋਚਕ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ
(c) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਮੀਰ ਚੌਗਿਰਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ
(d) ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਦੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

54. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਤਰ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ
(a) ਘਰ ਦੀ ਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਨਾਉਣਾ
(b) ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ-ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ
(c) ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਨੇਮਬੱਧ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਛਾਨਣਾ
(d) ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਆਕਰਣ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ

55. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਤਰ ਤੇ ਵਧੀਆ ਲਿਖਿਤ ਕੰਮ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ
(a) ਛੁੱਟੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਈਆਂ ? ਇਸ ਤੇ ਪੈਰਾ ਲਿਖੋ
(b) ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਪੈਰਾ ਲਿਖਣਾ
(c) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਕਠਿਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੁਲੇਖ
(d) ਕਿਸੇ ਅੱਖੀ-ਦੇਖੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਲਿਖਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ

56. ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਰਚਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਯਤਨ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਿਆ ਦੀ .... ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
(a) ਜ਼ਰੂਰਤ (b) ਮਜਬੂਰੀ
(c) ਪਹਿਲ (d) ਚੁਨੌਤੀ

57. ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਲਿਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ? — ਜਮਾਤ ਚਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ—
(a) ਉਹ ਪਾਠ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣਾ
(b) ਉਹ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਆਪ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ
(c) ਉਹ ਪਾਠ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ
(d) ਉਹ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਲਿਖਿਤ ਜੁਆਬ ਦੇਣ

58. ਲਿਖਣਾ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕੌਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਤਰ ਤੇ—
(a) ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਲ ਬਿਲਕੁਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿਓ
(b) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਨਾ ਕਹੋ
(c) ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਗਟਾਓ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ
(d) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਾਕ ਸੰਰਚਨਾ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ

59. ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅੱਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੰਮ ਹੈ।
(a) ਵਰਣਮਾਲਾ (b) ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ
(c) ਸੰਪ੍ਰੇਸ਼ਣ (ਬੋਲ ਚਾਲ ਦੀ ਕਲਾ)
(d) ਲਿਖਾਈ

60. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਤਰ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ—
(a) ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸੁਲੇਖ (b) ਅਧੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੀ ਕਰਾਉਣਾ
(c) ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਵਾਉਣਾ
(d) ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਸੰਵਾਦ ਲਿਖਣਾ

English Language (Q. No. 61 to 90)

Passage 1 : Please read the passage carefully and answer the questions 61 to 68

Everyone has a favourite attraction at an amusement park, and I am no different. However, unlike most people who seem to prefer rollercoasters, my favorite ride is a little more gentle. Every time I go to Coney Island, Navy Pier, or the Santa Monica Pier, I absolutely have to ride the Ferris wheel. The Ferris wheel is simple and yet also quite complex. That is, riding it is easy, but how it works is complicated. A series of carts are attached to a wheel, which is attached to a rim. That rim rotates vertically around an axis and gravity keeps the carts upright. As simple as the ride seems, only advanced engineers can make safe and

... what it lacks in Thrills...... While the Ferris wheel is not as thrilling as a rollercoaster, it is still very exciting. The fact of being high in the air makes it so much more entertaining than a lot of rides. I mean, how often to do hand from that high up in daily life ? Nevertheless, I have to admit, I don't seek Ferris wheels out because of their excitement. Rather, I find them very relaxing. At the top of the Ferris wheel, you get beautiful sights of the park. You also get a sense of calm that you don't get in the hustle and bustle of the park below. Additionally, Ferris wheels are also gorgeous to look at when they are lip up at night. In fact, the original Ferris wheel was designed as much to be seen as to be ridden. It happened at the World's Fair The first Ferris wheel was made by an named after George Washington Gale Ferris, Jr. He designed it for the Chicago World's Fair in 1893. It was the tallest attraction there, standing 264 feet high. However, visitors to the fair were impressed by the size of the ride as well as the mechanics of it. In 1893, anything that was not turned by hand was considered a sight to see. And the wheel, which was a machine, was truly incredible to see. Further, as one visitor put it, the wheel was amazing because it seemed to be missing support. That is, it did not look like it could stand on its own. And yet it did not even rotated ! They Keep Reaching Higher and Higher Ferris wheel technology has only improved since then. Most of today's Ferris wheels are much larger than that first one. The largest in the world is the "Singapore Flyer," which stands slightly taller than twice what Ferris's did ! Today, the Ferris wheel is the most common amusement park ride. But that does not mean you should take them for granted. Instead, be thankful for Ferris invention. The next time you're at an amusement park, don't just look up at the impressive wheel in the sky on your way to a newer attraction. Take it for a spin !

61. According to passage, the Ferris Wheels was originally designed for

(*a*) Coney Island (*b*) The World's fair
(*c*) Disney World (*d*) Singapore

62. This passage was most likely written to

(*a*) Describe the author's favorite amusement park rides.
(*b*) Explain the original design of Ferris Wheels and how they work today
(*c*) Describe the history of Ferris Wheels and why they are so popular
(*d*) Explain the history of Ferris Wheels and why the author likes them

63. Using information in the passage, the reader can understand that the tallest Ferris Wheel in the world is

(*a*) Under 250 feel tall (*b*) between 250 and 500 feet tall
(*c*) Between 500 and 750 feet tall
(*d*) Over 750 feet tall

64. Find a word from the passage which

(*a*) Exciting (*b*) Relaxing
(*c*) Consider (*d*) Impressed

65. As used in the passage, the word 'attraction' most nearly means

(*a*) Sense (*b*) Park
(*c*) Ride (*d*) Vision

66. It can be understood that Coney Island, Navy Pier, and the Santa Monica Pier are all examples of

(*a*) Amusement parks (*b*) Ferris Wheels
(*c*) Vacation spots (*d*) Boat docks

67. As used in the passage, which is the best antonym for 'complex' ?

(*a*) Impressive (*b*) Beautiful
(*c*) Exciting (*d*) Simple

68. What does the author like best about Ferris Wheels ?

(*a*) The impressive engineering and beauty of them
(*b*) The excitement and thrills they guarantee
(*c*) The beautiful sights and relaxation they allow
(*d*) The fact that most amusement parks have one such wheel

Passage 2 : Please read the passage carefully and answer the questions 69 to 75

The worst days of any summer are the rainy ones. We spend all year looking forward to nice weather and long, hot days. All of winter, with its dreary gray days and bitter cold, we dream of those endless days at the beach, laying on the sand and soaking in the bright and burning sun. And then, summer comes, and it rains. As a child, I would wake up to rainy summer days and come close to crying. It wasn't fair. We suffered through months of school and miserable weather for those scant ten weeks of freedom and balmy weather. Any day that I could not spend at the beach or playing ball with my friends seemed like a punishment for something I didn't even do. On those rainy summer days, I had nothing fun to do and could only sit inside, staring out at he rain like a Dickensian orphan. I was an only child, so there was no one else to play with. My father worked from home, so I was not truly alone, but he could not actively play with me since he was technically at work. It was those days that I would resign myself to whatever was on television or any books that I could find lying around. I'd crawl through the day and pray each night that the rain would not be there the next day. As an adult, though, my opinion of summer rain has changed. When you have to work every day, summer is not as eagerly anticipated. Mostly, the days run together, bleeding into each other so that they no longer seem like separate entities and instead feel like continuations of the same long day. Everything seems monotonous and dull, and an ennui or listlessness kicks in. Such a mindset makes you cheer for anything new or different. I spend the winter dreaming of summer and the summer dreaming of winter. When summer comes, I complain about how hot it is. And then I look forward to the rain, because the rain brings with it a cold front, which offers a reprieve–Admittedly one that is all too short–from the torture of 100° and humid days. Rainy days are still the worst days of the summer, but summer rain today means positively beautiful–and considerably cooler–weather tomorrow.

69. According to the passage, which of the following is a true statement about the narrator as a child ?

(*a*) He or she was often bored on summer days
(*b*) He or she preferred cooler weather
(*c*) He or she liked staying indoors
(*d*) He or she had no siblings

70. As used in the final paragraph, the word 'reprieve' most nearly means ....

(*a*) Permanent conclusion
(*b*) Short continuation (*c*) Higher level of pain
(*d*) Temporary break

71. Compared to how he or she was as a child, the narrator as an adult is ....

(*a*) More realistic (*b*) Less excitable
(*c*) More idealistic (*d*) Less calm

72. Find a word from the passage which is a synonym of 'to expect' :–

(*a*) Dreamy (*b*) Resign
(*c*) Anticipated (*d*) Miserable

73. Find a word from the passage which is opposite of 'interesting'

(*a*) Monotonous (*b*) Reprieve
(*c*) Miserable (*d*) Entities

74. The passage makes use of language that is ....

(*a*) Metaphorical (*b*) Rhetorical
(*c*) Formal (*d*) Ambiguous

75. According to the Passage, Summer is different for adults because ....

(*a*) Rain brings with it cold temperature for the following days
(*b*) The Weather is much warmer that it is for children
(*c*) They do not get a long time off from work for the season
(*d*) They better know how to occupy their downtime

76. Poems are best suited as teaching material for young learners because :

(*a*) They can learn literary language through them
(*b*) They can playfully recite them using different rhythms and intonation patterns
(*c*) They can remember them easily as they are short in length.
(*d*) There do not have to focus on meaning of each and every word.

77. After narrating the story of "The hare and the tortoise", a teacher asks learners to focus on the words which describe the qualities of either Hare or the Tortoise, and then, tells them that such words are cal adjectives. The teacher is :

(*a*) Trying to teach grammar in a context
(*b*) Diluting the impact of story on learners
(*c*) Unnecessarily mixing grammar teaching with story telling
(*d*) Focusing too much on grammatical competence of the learners

78. Which of the following is an example of an 'authentic' language material ?

(*a*) Newspaper (*b*) Textbook
(*c*) Encyclopaedia (*d*) Dictionary

79. The most important device used by teacher for recapitulation is

(*a*) Narration (*b*) Explanation
(*c*) Questioning (*d*) Introduction

80. The term Syntax is related to

(*a*) Syllables (*b*) Sentence structure
(*c*) Word meaning (*d*) Sound system

81. Meaning of Morphology is

(*a*) Structure of words (*b*) Meaning of words
(*c*) Pronunciation of words
(*d*) Position of words

82. Which of the following is a method for teaching reading?

(*a*) Alphabetic (*b*) Sentence
(*c*) Phonic (*d*) All of the above

83. A pitch of musical note produced by vibration of the vocal cords is

(*a*) Pause (*b*) Stress
(*c*) Intonation (*d*) Rhythm

84. In a primary class, if a student makes pronunciation errors, the teacher should :

(*a*) Scold the child immediately to make him avoid errors
(*b*) Correct him immediately to avoid fossilization of the erros
(*c*) Let the child be, to make him feel comfortable
(*d*) Accept his errors initially and gradually take him to correct pronunciation

85. Second Language is learnt the best by :

(*a*) Watching movies in second language
(*b*) Translating the second language into first language
(*c*) Learning the grammatical rules of combining sentences in second language
(*d*) giving learners maximum opportunities to communicate in second language

86. Before teaching a text on 'Colours', if a teacher takes her class to the garden to make them observe colours in nature, she is following :

(*a*) Schema Theory Approach
(*b*) Reading Readiness Approach
(*c*) Phonic Approach
(*d*) Emergent Literacy Approach

87. The best reading material for introducing reading to young learners would be :

(*a*) Primers organized around special sounds
(*b*) List of commonly used words with pictures
(*c*) A list of sentences with simple words for comprehension
(*d*) An animal fable with supporting illustrations

88. Multilingualism in the classroom would :

(*a*) Discourage the use of dialects in class
(*b*) Encourage the use of literature from different folk cultures
(*c*) Obstruct the language learning process
(*d*) Facilitate maximum teacher talk

89. The most important criteria for selecting appropriate children's literature is :

(*a*) Publication house (*b*) Illustrations in the book
(*c*) Theme of the text (*d*) Length of the book

90. "I am a little fairy ! Here is my magic wand. Woosh ! It goes and makes everyone's wishes come true !" In the sentence, the function for which the child uses the language is :

(*a*) Imaginative function
(*b*) Heuristic function (*c*) Regulatory function
(*d*) Instrumental function

Section—B Mathematics (Bilingual Section, Q. No. 91 to 120)

ਭਾਗ—B ਗਣਿਤ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 91 - 120)

91. Namrata and Rabia had some conversation through messages. Namrata has sent '*n*' messages in 1 hours and Rabia has sent *r* messages in equal amount of time. Which of the following represents the total number of messages sent in 3 hours ?

(*a*) 6nr (*b*) 6 (6n + r)
(*c*) 3 (n + r) (*d*) 9nr

92. Sonia made two concentric circles with two pieces of rope. The distance between two circles is 6 cm. What is difference between lengths of 2 ropes used to make circles ?

(*a*) 12 cm (*b*) 12 π cm
(*c*) 36 cm (*d*) 36 π cm

Direction Q. 93 to 95 : Sourabh and Tarun receive the same mount of pocket money every week. The table shows what part f their pocket money they spent on travelling and food.

	Sourabh	Tarun
Travelling	0.45	3/5
Food	1/2	0.35

93. Who spent more of their pocket money on travelling ?

(*a*) Sourabh (*b*) Tarun
(*c*) Both spent equal amount
(*d*) None of the above

94. Who spent more of their pocket money on food ?

(*a*) Sourabh (*b*) Tarun
(*c*) Both spent equal amount
(*d*) None of the above

95. Who spent the greater amount of their pocket money ?

(*a*) Sourabh (*b*) Tarun
(*c*) Both spent equal amount
(*d*) None of the above

Direction Q. 96 to 98 : The table shows distance travelled y three taxies.

Taxi I	Time (in hrs)	1	2	3	4
	Distance (in km)	50	70	90	110
Taxi II	Time (in hrs)	2	4	6	7
	Distance (in km)	110	165	220	275
Taxi III	Time (in hrs)	5	10	15	20
	Distance (in km)	150	300	450	600

96. Which taxi is not travelling at constant speed ?

(*a*) Taxi I (*b*) Taxi II
(*c*) Taxi III (*d*) All of the above

97. If taxi IV is travelling with double the speed of taxi II. How will you compare the table values of taxi IV and taxi II ?

(*a*) All the values will be doubled
(*b*) Time will be doubled
(*c*) Distance will be doubled
(*d*) Same values

91. ਨਮਰਤਾ ਤੇ ਰਾਬੀਆ ਵਿੱਚ ਮੈਸੇਜ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ। ਨਮਰਤਾ ਨੇ '*n*' ਮੈਸੇਜ 1 ਘੰਟੇ 'ਚ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਰਾਬੀਆ ਨੇ ਵੀ ਉਨੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ *r* ਮੈਸੇਜ਼ ਭੇਜਿਆ। ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 3 ਘੰਟੇ 'ਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮੈਸੇਜ ਦੇ ਕੁੱਲ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ—

(*a*) 6nr (*b*) 6 (6n + r)
(*c*) 3 (n + r) (*d*) 9nr

92. ਸੋਨੀਆ ਨੇ ਦੋ ਸਮਕੇਂਦਰਿਤ ਗੋਲਾ (circles) ਦੋ ਰੱਸਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ। ਦੋਹਾਂ ਗੋਲਿਆਂ (circles) ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਦੂਰੀ 6 cm ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੱਸਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਗੋਲੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ/ ਅੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ?

(*a*) 12 cm (*b*) 12 π cm
(*c*) 36 cm (*d*) 36 π cm

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 93 ਤੋਂ 95 : ਸੌਰਭ ਤੇ ਤਰੁਣ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਜੇਬ ਖਰਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਤਾਲਿਕਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਖਾਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

	ਸੋਰਬ	ਤਰੁਣ
ਯਾਤਰਾਵਾਂ	0.45	5
ਖਾਣਾ	1/2	0.35

93. ਕੌਣ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਵੱਧ ਜੇਬ ਖਰਚੀ 'ਚੋਂ ਖਰਚਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਸੌਰਭ (*b*) ਤਰੁਣ
(*c*) ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਖਰਚਾ
(*d*) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

94. ਕੌਣ ਖਾਣ ਤੇ ਵੱਧ ਜੇਬ ਖਰਚੀ 'ਚੋਂ ਖਰਚਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਸੌਰਭ (*b*) ਤਰੁਣ
(*c*) ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਖਰਚਾ (*d*) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

95. ਕੌਣ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਖਰਚੀ ਦਾ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਖਰਚਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਸੌਰਭ (*b*) ਤਰੁਣ
(*c*) ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਖਰਚਦੇ ਹਨ
(*d*) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 96 ਤੋਂ 98 : ਹੇਠਲੀ ਤਾਲਿਕਾ ਤਿੰਨ ਟੈਕਸੀਆਂ ਦੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ—

ਟੈਕਸੀ I	ਸਮਾਂ (ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ)	1	2	3	4
	ਦੂਰੀ (ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਚ)	50	70	90	
ਟੈਕਸੀ II	ਸਮਾਂ (ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ)	2	4	6	7
	ਦੂਰੀ (ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਚ)	110	165	220	
ਟੈਕਸੀ III	ਸਮਾਂ (ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ)	5	10	15	20
	ਦੂਰੀ (ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਚ)	150	300	450	

96. ਕਿਹੜੀ ਟੈਕਸੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਹੈ ?

(*a*) ਟੈਕਸੀ I (*b*) ਟੈਕਸੀ II
(*c*) ਟੈਕਸੀ III (*d*) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

97. ਜੇਕਰ ਟੈਕਸੀ IV, ਟੈਕਸੀ II ਤੋਂ ਦੁਗਣੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਟੈਕਸੀ IV ਤੇ ਟੈਕਸੀ II ਦੀ ਟੇਬਲ ਮਾਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋਗੇ ?

(*a*) ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮਾਨ ਦੁਗਣਾ ਹੋਵੇਗਾ
(*b*) ਸਮਾਂ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ
(*c*) ਦੂਰੀ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ (*d*) ਸਮਾਨ ਮਾਨ

… taxi is faster ?

(*a*) Taxi I (*b*) Taxi II
(*c*) Taxi III (*d*) Can't be determined

99. In a forest at present, there are 176 rabbits. The population of rabbits doubles every 6 months. How many months back, there were at the most 10 rabbits in the forest ?

(*a*) 4 years (*b*) 2 years
(*c*) 30 months (*d*) 36 months

100. Least number which when divided by 12, 18, 16, 36 leaving remainder 5 in each case is :

(*a*) 60 (*b*) 149
(*c*) 139 (*d*) 180

101. A certain freezing process requires that room temperature be lowered from 50°C at the rate of 4°C every hour. What will be the room temperature 18 hours after the process begins ?

(*a*) 28 °C (*b*) – 28 °C
(*c*) 22 °C (*d*) – 22 °C

102. Sum of first n odd natural numbers is ....

(*a*) n^2 (*b*) $n(n + 1)$
(*c*) $n^2(n + 1)^2$ (*d*) $(n + 1)^2$

103. 1 kg ice cream is to be distributed among 25 students, how much ice cream will each student receive :

(*a*) 1/25 gm (*b*) 4 gm
(*c*) 40 gm (*d*) 400 gm

104. 43.010110111 is :

(*a*) A rational number (*b*) An irrational number
(*c*) Cannot say (*d*) An integer

105. Cards marked with numbers 9, 10, ..., 99 are placed in a bag. What is the probability that card drawn is a perfect square.

(*a*) 7/91 (*b*) 9/90
(*c*) 91/7 (*d*) 9/91

106. A tailor needs 2/5th of a metre of cloth to make a flag. If a tailor has to make 400 flags, then cloth needed by tailor is :

(*a*) 160m (*b*) 80m
(*c*) 50m (*d*) 200m

107. A woman has Rs. 550 in her purse. She has only Rs. 50 and Rs. 10 note which are 23 in total, then Rs. 10 notes in her purse are :

(*a*) 15 (*b*) 8
(*c*) 20 (*d*) 11

108. If 3 women and 6 men can complete a work in 4 days and 6 women and 4 men can complete same work in 3 days, so 1 women can alone complete the work in :

(*a*) 46 days (*b*) 24 days
(*c*) 12 days (*d*) 6 days

109. How many tens are there in 5482 ?

(*a*) 48 (*b*) 82
(*c*) 482 (*d*) 548

110. In which shape all the faces are of same size ?

(*a*) 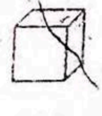 (*b*) 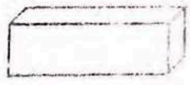

(*c*) (*d*) 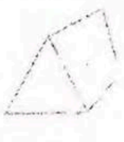

98. ਕਿਹੜੀ ਟੈਕਸੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ ਚਲਦੀ ਹੈ ?

(*a*) ਟੈਕਸੀ I (*b*) ਟੈਕਸੀ II
(*c*) ਟੈਕਸੀ III (*d*) ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ

99. ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ 176 ਖਰਗੋਸ਼ ਹਨ। ਹਰ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਗਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਥੇ 10 ਖਰਗੋਸ਼ ਸੀ ?

(*a*) 4 ਸਾਲ (*b*) 2 ਸਾਲ
(*c*) 30 ਮਹੀਨੇ (*d*) 36 ਮਹੀਨੇ

100. ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੰਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸਨੂੰ ਜਦੋਂ 12, 18, 16, 36 ਨਾਲ ਭਾਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੇਸ਼ਫਲ (remainder) 5 ਹੋਵੇ—

(*a*) 60 (*b*) 149
(*c*) 139 (*d*) 180

101. ਜੰਮਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮਰੇ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 50°C ਹੈ, ਨੂੰ 4°C ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੇ ਰੇਟ ਨਾਲ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ 18 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਕਮਰੇ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

(*a*) 28 °C (*b*) – 28 °C
(*c*) 22 °C (*d*) – 22 °C

102. ਪਹਿਲੀ n ਪ੍ਰਕਿਰਤਕ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ—

(*a*) n^2 (*b*) $n(n + 1)$
(*c*) $n^2(n + 1)^2$ (*d*) $(n + 1)^2$

103. 1 ਕਿਲੋ ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ 25 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚੇ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ ਮਿਲੀ—

(*a*) 1/25 ਗ੍ਰਾਮ (*b*) 4 ਗ੍ਰਾਮ
(*c*) 40 ਗ੍ਰਾਮ (*d*) 400 ਗ੍ਰਾਮ

104. 43.01010111 ਹੈ—

(*a*) ਪਰਿਮੇਯ ਨੰਬਰ (*b*) ਅਪਰਿਮੇਯ ਨੰਬਰ
(*c*) ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ (*d*) ਪੂਰਣਾਂਕ

105. ਕੁਝ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਿਨ ਕਰਕੇ 9, 10, ... 99 ਇਕ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੂਰਣ ਵਰਗ ਵਾਲੇ ਇਕ ਕਾਰਡ ਦੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਯਿਕਤਾ (Probability) ਹੋਵੇਗੀ ?

(*a*) 7/91 (*b*) 9/90
(*c*) 91/7 (*d*) 9/91

106. ਇਕ ਟੇਲਰ ਨੂੰ 2/5ਵਾਂ ਮੀਟਰ ਕੱਪੜਾ ਇੱਕ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਟੇਲਰ ਨੇ 400 ਝੰਡੇ ਬਨਾਉਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਮੀਟਰ ਕੱਪੜਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

(*a*) 160m (*b*) 80m
(*c*) 50m (*d*) 200m

107. ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੇ ਬਟੂਏ ਵਿੱਚ 550 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ 50 ਰੁਪਏ ਤੇ 10 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੀ ਨੋਟ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਲ 23 ਸਨ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਟੂਏ ਵਿੱਚ 10 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਨੋਟ ਹਨ ?

(*a*) 15 (*b*) 8
(*c*) 20 (*d*) 11

108. ਜੇਕਰ 3 ਔਰਤਾਂ ਤੇ 6 ਆਦਮੀ ਇਕ ਕੰਮ ਨੂੰ 4 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ 6 ਔਰਤਾਂ ਤੇ 4 ਆਦਮੀ ਉਸ ਹੀ ਕੰਮ ਨੂੰ 3 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਔਰਤ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਇੱਕਲੀ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ—

(*a*) 46 ਦਿਨਾਂ 'ਚ (*b*) 24 ਦਿਨਾਂ 'ਚ
(*c*) 12 ਦਿਨਾਂ 'ਚ (*d*) 6 ਦਿਨਾਂ 'ਚ

109. 5482 ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਦਹਾਈਆਂ ਹਨ ?

(*a*) 48 (*b*) 82
(*c*) 482 (*d*) 548

110. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿਸ਼ਠ (faces) ਇੱਕੋ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੈ ?

(*a*) 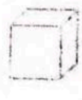 (*b*) 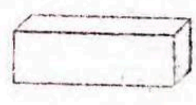

(*c*) (*d*) 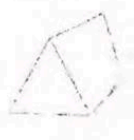

111. What is 6.75 hours in hours and minutes ?

(*a*) 6 hours and ¾ minutes
(*b*) 6 hours and 45 minutes
(*c*) 6 hours and 75 minutes
(*d*) 7 hours and 15 minutes

112. The height of a rectangle in a histogram shows the ....

(*a*) width of the class (*b*) upper limit of the class
(*c*) lower limit of the class
(*d*) frequency of the class

113. Four students look at all the dishes in a menu. Amy says one out of the 4 dishes is made from potatoes. Rohan says 25% of the dishes are made from potatoes. Sara says one-fourth of the dishes are made from the potatoes. Peter says half of the dishes are made from potatoes. Which student disagrees with the others ?

(*a*) Amy (*b*) Rohan
(*c*) Sara (*d*) Peter

114. If the sides of a cube are halved, its volume will become .... times the original volume.

(*a*) 1 / 2 (*b*) 1 / 4
(*c*) 1 / 6 (*d*) 1 / 8

115. Complete the pattern :

1, 4, 9, 16, 25, 36, ...

(*a*) 40 (*b*) 49
(*c*) 64 (*d*) 48

116. How can a teacher help students to generalize mathematical experiences ?

(*a*) Identifying common rules, investigating, extending common rules to generalize
(*b*) Identifying common rules, investigating, extending, common rules to generalize, connecting ideas
(*c*) Connecting ideas, identifying common rules, investigating, extending common rules to generalize
(*d*) Investigating, identifying common rules, extending common rules to generalize

117. While multiplying, – 3 × – 7, Raja answers – 21. The error done by him is because :

(*a*) Raja is not clear about Division of Integers
(*b*) Raja has not understood the concept of multiplication of integers
(*c*) Raja is careless
(*d*) Raja needs more practice for addition of integers

118. When Rohit add two numbers on paper he gets 102 but when he does it orally he gets 30. One of these two answers is correct. What might be the possible error he must be doing ?

(*a*) He doesn't know how to do addition
(*b*) He has confusion in place value system
(*c*) He is good orally but weak in doing addition on notebook
(*d*) He is good doing addition on notebook but weak in doing addition orally

111. 6.75 ਘੰਟੇ ਵਿਚ, ਕਿੰਨੇ ਘੰਟੇ ਤੇ ਮਿੰਨਟ ਹਨ ?

(*a*) 6 ਘੰਟੇ ਤੇ 3/4 ਮਿਨਟ (*b*) 6 ਘੰਟੇ ਤੇ 45 ਮਿਨਟ
(*c*) 6 ਘੰਟੇ ਤੇ 75 ਮਿਨਟ (*d*) 7 ਘੰਟੇ ਤੇ 15 ਮਿਨਟ

112. ਇੱਕ ਆਇਤ ਦੀ ਉਚਾਈ ਦਾ ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ....

(*a*) ਵਰਗ ਦੀ ਚੌੜਾਈ (*b*) ਵਰਗ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ
(*c*) ਵਰਗ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਸੀਮਾ (*d*) ਵਰਗ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ

113. ਚਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਭੋਜਨ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਅੰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਐਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਅੰਜਨ ਆਲੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਰੋਹਨ ਨੇ ਕਿਹਾ 25% ਵਿਅੰਜਨ ਆਲੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ ਵਿਅੰਜਨ ਆਲੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਪੀਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅੱਧੇ ਵਿਅੰਜਨ ਆਲੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਕਿਹੜਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(*a*) ਐਮੀ (*b*) ਰੋਹਨ
(*c*) ਸਾਰਾ (*d*) ਪੀਟਰ

114. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਘਨ (Cube) ਦੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਆਇਤਨ (volume) .... ਗੁਣਾ ਅਸਲੀ ਆਇਤਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ?

(*a*) 1 / 2 (*b*) 1 / 4
(*c*) 1 / 6 (*d*) 1 / 8

115. ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ—

1, 4, 9, 16, 25, 36, ...

(*a*) 40 (*b*) 49
(*c*) 64 (*d*) 48

116. ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣਤਯ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣ—

(*a*) ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਨਕਲ ਕਰਨਾ, ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਯਨਤਾ (generalize)
(*b*) ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਖੋਜਬੀਨ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਯਨਤਾ (generalize) ਵਿਚਾਰ ਜੋੜਨਾ
(*c*) ਵਿਚਾਰ ਜੋੜਨਾ, ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਖੋਜਬੀਨ ਕਰਨਾ, ਸਾਧਾਰਨ ਨੇਮਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ
(*d*) ਖੋਜਬੀਨ ਕਰਨਾ, ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ, ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ

117. ਜਦ – 3 × – 7 ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਾਜਾ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ – 21। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਰਾਜੇ ਵਲੋਂ ਸੰਭਵ ਗਲਤੀ ਹੈ ?

(*a*) ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਅੰਕ/ਪੂਰਣਾਂਕ ਦੀ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ
(*b*) ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਅੰਕ/ਪੂਰਣਾਂਕ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ
(*c*) ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਲਾਪਰਵਾਹ ਹੈ
(*d*) ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਪੂਰਣਾਂਕ ਦੀ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

118. ਜਦ ਰੋਹਿਤ ਦੋ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਪਰ ਤੇ ਜਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ 102 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਇਹੀ ਚੀਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 30 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਭਵ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

(*a*) ਉਸਨੂੰ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ
(*b*) ਉਸਨੂੰ ਸਥਾਨੀਯ ਮਾਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਦੁਵਿਧਾ ਹੈ
(*c*) ਉਹ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਜਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ
(*d*) ਉਹ ਕਾਪੀ ਤੇ ਜਮਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਪਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ

eacher work towards the misconceptions of a student for a concept in mathematics ?

(*a*) Ignoring the child who has developed misconceptions

(*b*) Understanding child's reasoning towards the concept and then facilitating her accordingly

(*c*) Giving worksheets and focusing on procedures to solve problem

(*d*) Providing remedial classes to the student

120. Which is the most important reason for a math teacher to enroll herself in a scientific body / organization ?

(*a*) To be updated with the latest researches and trends in the field of mathematics

(*b*) To make an impression on school administration

(*c*) To have an international linkages in the field of mathematics

(*d*) To have quick promotions

119. ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕਿਵੇਂ, [illegible] ਬੇ-ਸਮਝੀ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਜਿਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਬੇ-ਸਮਝੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇ-ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ

(*b*) ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਤਰਕ ਜਾਨਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

(*c*) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਦੇਣਾ ਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ

(*d*) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇਣਾ

120. ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ (ਸਾਂਇਟੀਫਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਾਡੀ) ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਸਾਂਇਟਿਫਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਖੋਜਾਂ ਤੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਸਭ ਜਾਣਦਾ ਰਹੇ

(*b*) ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ

(*c*) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਬਨਾਉਣਾ

(*d*) ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲਣਾ

Environmental Science (Bilingual Section, Q. No. 121 to 150)

ਪਰਿਆਵਰਨ ਅਧਿਐਨ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ ਭਾਗ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ : 121 - 150)

121. Ladakh which is known as cold desert is in which state of India :

(*a*) Himachal Pradesh (*b*) Assam

(*c*) Jammu and Kashmir

(*d*) Uttarakhand

122. Which of the following is not a water conservation / harvesting method ?

(*a*) Stepwells (*b*) Drip irrigation

(*c*) Reverse Osmosis (RO)

(*d*) Community tanks

123. Which of the following represents group of chemical substances used in water purification ?

(*a*) Chlorine, Ozone, Charcoal

(*b*) Charcoal, Radium, Ozone

(*c*) Aluminium, Ozone, Magnesium

(*d*) Bromine, Ozone, Alum

124. Ashu was boiling eggs. By chance she puts lot of salt in water. What happen to the eggs ?

(*a*) The eggs float as density of water increases on adding salt

(*b*) Eggs float as density of water decreases on adding salt

(*c*) The eggs sink as density of water increases on adding salt

(*d*) The eggs sink as density of water decreases on adding salt

125. Sneha wants to go to her Aunt's place in Ahmedabad and then to her grandparents house in Kerala. Her house is in Delhi and she plans to travel by train. Which of the following mountain / hill ranges, she is likely to cross.

(*a*) Western ghats (*b*) Eastern ghats

(*c*) Shivaliks (*d*) Hindu Kush

126. Ahmedabad is in which direction to Trivendrum :

(*a*) North-East (*b*) North-West

(*c*) South-East (*d*) South-West

121. ਲੱਦਾਖ ਠੰਡੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਹੈ—

(*a*) ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (*b*) ਆਸਾਮ

(*c*) ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (*d*) ਉੱਤਰਾਖੰਡ

122. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(*a*) ਬਾਉਲੀ (*b*) ਪਾਈਪਾਂ ਨਾਲ ਪੌਦਿਆਂ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ

(*c*) ਆਰ.ਓ (*d*) ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਲਾਬ

123. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰਸਾਇਣੀ ਸਮੂਹ ਪਾਣੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

(*a*) ਕਲੋਰੀਨ, ਓਜ਼ੋਨ, ਚਾਰਕੋਲ (*b*) ਚਾਰਕੋਲ, ਰੇਡੀਅਮ, ਓਜ਼ੋਨ

(*c*) ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ, ਓਜ਼ੋਨ, ਮੈਗਨਿਸ਼ਿਅਮ

(*d*) ਬ੍ਰੋਮਾਈਨ, ਓਜ਼ੋਨ, ਫਿਟਕਰੀ

124. ਆਸ਼ੂ ਨੇ ਆਂਡੇ ਉਬਾਲਦਿਆਂ, ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਲੂਣ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

(*a*) ਲੂਣ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਵਧ ਗਈ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਤੈਰਨ ਲੱਗੇ।

(*b*) ਲੂਣ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਘੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਤੈਰਨ ਲੱਗੇ।

(*c*) ਲੂਣ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਵੱਧ ਗਈ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਡੁੱਬ ਗਏ।

(*d*) ਲੂਣ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਘੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਆਂਡੇ ਡੁੱਬ ਗਏ।

125. ਸਨੇਹਾ ਆਪਣੀ ਆਂਟੀ ਦੇ ਘਰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੇ ਘਰ ਕੇਰਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਘਰ ਦਿੱਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪਰਬਤ/ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਸ਼ਿਖਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(*a*) ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ (*b*) ਪੂਰਬੀ ਘਾਟ

(*c*) ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ (*d*) ਹਿੰਦੂ ਕੁਸ਼

126. ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤਰਵੇਂਦਰਮ ਦੀ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਹੈ ?

(*a*) ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ (*b*) ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ

(*c*) ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ (*d*) ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ

127. **Which one of the following is not correct about atmosphere of the earth ?**
(*a*) Blanket of the air prevents the sudden increase in temperature during the day light hours.
(*b*) Air helps in slowing down the escape of heat into outer space.
(*c*) Air, a good conductor of heat helps in maintaining the average temperature.
(*d*) The major component of air is carbon dioxide which is used by plants.

128. **There are two column given below. Column A has food component and column B has source of food component.**

Column A	Column B
I. Carbohydrates	(i) Bread
II. Proteins	(ii) Butter
III. Fats	(iii) Fruit Salad
IV. Minerals	(iv) Dal

Which one of the following options matched column A to column B correctly ?
(*a*) I – iv; II – ii; III – iii, IV – i
(*b*) I – i; II – iv; III – ii; IV – iii
(*c*) I – ii; II – iii; III – iv; IV – i
(*d*) I – iii; II – i; III – ii; IV – iv

129. **Edward Janner developed a vaccine that could provide immunity against which one of the following disease ?**
(*a*) Chicken pox (*b*) Polio
(*c*) Small pox (*d*) Rabies

130. **Which one of the following option best describes vermin composting ?**
(*a*) The process of leaving the field uncultivated for a season
(*b*) The process through which excessive water is supplied to the field
(*c*) The process of preparing manures using earthworms
(*d*) The process of removal of weeds through uprooting physically

131. **Which one of the non living things listed below was not even once a part of living thing ?**
(*a*) Butter (*b*) Leather
(*c*) Salt (*d*) Wool

132. **Which one of the following places is famous for Madhubani painting ?**
(*a*) Assam (*b*) Bihar
(*c*) Odisha (*d*) Himachal Pradesh

133. **A disease Goitre is caused by deficiency of which one of the following ?**
(*a*) Vitamin B (*b*) Vitamin D
(*c*) Iodine (*d*) Iron

134. **What do we call plants with weak stems that can't stand upright and spread on the ground ?**
(*a*) Climbers (*b*) Creepers
(*c*) Herbs (*d*) Shrubs

135. **Which one of the following tree has roots growing from its branches ?**
(*a*) Amaltas (*b*) Ashok
(*c*) Peepal (*d*) Banyan

127. **ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਲਈ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?**
(*a*) ਹਵਾ ਦੀ ਪਰਤ (Blanket) ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਚਾਨਕ ਵੱਧਣ ਵਾਲੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।
(*b*) ਬਾਹਰੀ ਅੰਤਰਿਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਊਸ਼ਮਾ ਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹਵਾ ਹੌਲੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।
(*c*) ਹਵਾ, ਊਸ਼ਮਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸੁਚਾਲਕ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(*d*) ਹਵਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਕਾਰਬਨ ਡਾਇ ਆੱਕਸਾਈਡ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੌਦੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

128. **ਹੇਠਾਂ ਦੋ ਕਾਲਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਾਲਮ A ਭੋਜਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ (component) ਤੇ ਕਾਲਮ B ਭੋਜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ—**

ਕਾਲਮ A	ਕਾਲਮ B
I. ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ	(*i*) ਬਰੈਡ/ਰੋਟੀ
II. ਪ੍ਰੋਟੀਨ	(*ii*) ਮੱਖਣ
III. ਚਰਬੀ	(*iii*) ਫ਼ਲ ਤੇ ਸਲਾਦ
IV. ਖਣਿਜ	(*iv*) ਦਾਲ

ਕਿਹੜਾ ਜੋੜ ਕਾਲਮਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਹੀ ਜੋੜ ਹੈ।
(*a*) I – iv; II – ii; III – iii, IV – i
(*b*) I – i; II – iv; III – ii; IV – iii
(*c*) I – ii; II – iii; III – iv; IV – i
(*d*) I – iii; II – i; III – ii; IV – iv

129. **ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਐਡਵਰਡ ਜ਼ੈਨਰ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਟੀਕਾ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ?**
(*a*) ਛੋਟੀ ਚੇਚਕ (*b*) ਪੋਲਿਓ
(*c*) ਖਸਰਾ (*d*) ਰੇਬਿਜ਼

130. **ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਕੀੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ?**
(*a*) ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਮੌਸਮ ਤਕ ਬਿਨਾ ਖੇਤੀ ਕੀਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
(*b*) ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
(*c*) ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੰਡੋਇਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਾਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।
(*d*) ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਧੂ ਘਾਹ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

131. **ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਗੈਰ ਜੀਵਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਜੀਵਤ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ—**
(*a*) ਮੱਖਣ (*b*) ਚਮੜਾ
(*c*) ਨਮਕ/ਲੂਣ (*d*) ਉੱਨ

132. **ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਮਧੁਬਨੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ—**
(*a*) ਅਸਮ (*b*) ਬਿਹਾਰ
(*c*) ਉੜੀਸਾ (*d*) ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

133. **ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਗਿੱਲੜ ਰੋਗ'/ਗਲਗੰਡ ਕਿਸ ਦੀ ਕਮੀ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?**
(*a*) ਵਿਟਾਮਿਨ B (*b*) ਵਿਟਾਮਿਨ D
(*c*) ਆਈਓਡੀਨ (*d*) ਆਇਰਨ

134. **ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਸਿੱਧੇ ਖੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਫੈਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?**
(*a*) ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ (*b*) ਬੇਲਾਂ
(*c*) ਜੜ੍ਹੀ-ਬੂਟੀਆਂ (*d*) ਝਾੜੀਆਂ

135. **ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਰੁੱਖ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਹੀ ਉਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ?**
(*a*) ਅਮਲਤਾਸ (*b*) ਅਸ਼ੋਕ
(*c*) ਪਿੱਪਲ (*d*) ਬੋਹੜ

olumn given below. Column A has teeth of different animals and column ... animals.

Column A	Column B
I. Short front teeth for snipping, large and flat teetch for chewing	(i) Cat
II. Sharp teeth for tearing and cutting	(ii) Squirrel
III. Sharp curved teeth but food is not chewed	(iii) Snake
IV. Front teeth keep growing, thus they keep gnawing on things	(iv) Cow

Which one of the following options matched column A to column B correctly ?

(a) I – iv; II – i; III – iii; IV – ii
(b) I – ii; II – iii; III – iv; IV – i
(c) I – i; II – iii; III – iv; IV – ii
(d) I – iii; II – i; III – iv; IV – iii

137. Which of the following match is not a correct way for food preservation for longer duration ?

(a) Dal – Badiyan (b) Lemon – Pickle
(c) Potato – Chips (d) Milk – Paneer

138. Venus rotates from east to west. Which other planet in the solar system rotates from east to west.

(a) Neptune (b) Jupiter
(c) Uranus (d) Mercury

139. Kashmir is famous for pashmina which is very special wool and very soft. The wool is obtained from :

(a) goats (b) sheep
(c) yak (d) rabbit

140. Silk Fibre is actually a :

(a) complex carbohydrate
(b) starch
(c) protein (d) a type of fat

141. Cyclones are natural disaster affecting life and property of people. Which of the following places in India are likely to be affected by cyclones :

(a) Tehri (b) Jaisalmer
(c) Vishakapatnam (d) Bhopal

142. Ajay puts two spoons of sugar in a glass of milk. What happens to the solubility of sugar in milk if he warms the milk.

(a) Solubility increases (b) Solubility decreases
(c) There is no effect on solubility
(d) Solubility increases and then decreases.

143. It is known that there is no need to swim in 'dead sea' as persons can simply float whereas one has to put effort to swim in other seas or oceans. This is because :

(a) High salt concentration in dead sea increases density
(b) Low salt content increases density
(c) High salt content decreases density
(d) Low salt content decreases density

144. In a beehive, there are three types of bees-queen bee, worker bee and drone. Which of the following statements is incorrect :

(a) All worker bees are female
(b) All drones are male
(c) Only queen bee lays eggs
(d) Worker bees are both male and female

136. ਹੇਠਾਂ ਦੋ ਕਾਲਮ ਦਿੱਤਿ ਗਏ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾ...

ਕਾਲਮ A	ਕਾਲਮ B
I. ਵੱਢਣ ਲਈ ਅਗਲੇ ਛੋਟੇ ਦੰਦ,	(i) ਬਿੱਲੀ
II. ਕੱਟਣ ਤੇ ਚੀਰਣ ਲਈ ਤਿੱਖੇ ਦੰਦ	(ii) ਗਿਲਹਰੀ
III. ਤਿੱਖੇ ਮੁੜੇ ਹੋਏ ਦੰਦ ਪਰ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਚਬਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ	(iii) ਸੱਪ
IV. ਅਗਲੇ ਦੰਦ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਤਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ	(iv) ਗਾਂ

ਲਿਖਿਤ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਾਲਮ A ਕਾਲਮ B ਨਾਲ ਸਹੀ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ?

(a) I – iv; II – i; III – iii; IV – ii
(b) I – ii; II – iii; III – iv; IV – i
(c) I – i; II – iii; III – iv; IV – ii
(d) I – iii; II – i; III – iv; IV – iii

137. ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(a) ਦਾਲ – ਵੜੀਆਂ (b) ਨਿੰਬੂ – ਅਚਾਰ
(c) ਆਲੂ – ਚਿੱਪਸ (d) ਦੁੱਧ – ਪਨੀਰ

138. 'ਵਿਨਿਸ' ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਸੌਰ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ।

(a) ਨੈਪਚਯੂਨ (b) ਬ੍ਰਹਿਸਪਤ
(c) ਯੂਰੇਨਮ (d) ਬੁੱਧ

139. ਕਸ਼ਮੀਰ ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਤੇ ਨਰਮ ਉੰਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ—

(a) ਬੱਕਰੀਆਂ (b) ਭੇਡਾਂ
(c) ਯਾਕ (d) ਖਰਗੋਸ਼

140. ਸਿਲਕ ਰੇਸ਼ਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ—

(a) ਜਟਿਲਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਡ (b) ਮਾਂਡੀ/ਸਟਾਰਚ
(c) ਪ੍ਰੋਟੀਨ (d) ਚਰਬੀ ਦੀ ਕਿਸਮ/ਵਸਾ ਦੀ ਕਿਸਮ

141. ਚੱਕਰਵਾਤ ਕੁਦਰਤੀ ਆਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਘਰਬਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਇਲਾਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ।

(a) ਟੀਹਰੀ (b) ਜੈਸਲਮੇਰ
(c) ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ (d) ਭੋਪਾਲ

142. ਅਜੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਵਿਚ ਦੋ ਚਮਚ ਚੀਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਜੇ ਗਰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਚੀਨੀ ਦੀ ਘੁਲਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

(a) ਘੁਲਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵਧੇਗੀ (b) ਘੁਲਨਸ਼ੀਲਤਾ ਘਟੇਗੀ
(c) ਘੁਲਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ
(d) ਘੁਲਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵਧ ਕੇ ਘਟੇਗੀ

143. ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਮ੍ਰਿਤ ਸਾਗਰ' (dead sea) ਵਿੱਚ ਤੈਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨ ਬੜੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਹੋਰ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੈਰਨ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ—

(a) ਮ੍ਰਿਤ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਨਮਕ ਦੀ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਉਸਦੇ ਘਨੱਤਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।
(b) ਘਟ ਨਮਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘਨਤੱਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।
(c) ਵੱਧ ਨਮਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘਨਤੱਵ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।
(d) ਘਟ ਨਮਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘਨਤੱਵ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ।

144. ਮਧੁਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਛੱਤੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਹਨ ਰਾਣੀ ਮੁੱਖੀ, ਨੌਕਰ ਮੱਖੀ, ਡਰੋਨ ਮੱਖੀ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਗਲਤ ਹੈ।

(a) ਸਭ ਨੌਕਰ ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਦਾ ਹਨ
(b) ਸਾਰੇ ਡਰੋਨ ਨਰ ਹਨ
(c) ਸਿਰਫ ਰਾਣੀ ਹੀ ਆਂਡੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ
(d) ਨੌਕਰ ਮੱਖੀਆਂ ਨਰ ਤੇ ਮਾਦਾ ਹਨ

145. Which of the following statement is not true :

(*a*) Zygote is uni cellular

(*b*) Embryo is uni cellular

(*c*) Ova is uni cellular (*d*) Egg is uni cellular

146. A teacher of class V asks her students to perform a survey in their area to find out how much water is used in each house and present a report. Which process skills can be assessed through this activity ?

(*a*) Experimentation, prediction, observation

(*b*) Experimentation, observation, classification

(*c*) Observation, hypothesizing, measurement

(*d*) Communication, questioning, inferencing

147. Which of the following statement is incorrect about field visits as utilized in EVS classroom ?

(*a*) Field visit should be organized only to a distant and well known place.

(*b*) Field visit are used for both teaching – learning process and as well as in assessment of children.

(*c*) Field visit require pre-planning and instructional activities that take place prior to the trip.

(*d*) Field visit should have follow up activities to maximize the value of the trip.

148. Which of the following is not an essential pre requisite for developing mapping skills at primary level ?

(*a*) An understanding of relative position

(*b*) An understanding of relative directions

(*c*) Drawing according to the scale

(*d*) An understanding of top-bottom view

149. NCF 2005 proposes integrated and thematic approach for EVS Curriculum at primary stage. What is the major purpose / advantage of such an approach ?

(*a*) Students have to study only one subject

(*b*) It reduces curriculum load

(*c*) It helps students in establishing linkages

(*d*) It is more scoring

150. Which of the following is not an objective of teaching EVS at primary level :

(*a*) To present science and social science concepts as one subject

(*b*) To be able to critically address gender concerns

(*c*) To be able to critically address issues of marginalization and oppression

(*d*) To develop awareness about environment issues

145. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ—

(*a*) ਯੁਗਮ ਇਕ ਕੋਸ਼ਕੀ ਸੈਲ ਹੈ (*b*) ਭਰੂਣ ਇਕ ਕੋਸ਼ਕੀ ਸੈਲ ਹੈ

(*c*) ਅੰਡਾਣੂ ਇਕ ਕੋਸ਼ਕੀ ਸੈਲ ਹੈ

(*d*) ਆਂਡਾ ਇਕ ਕੋਸ਼ਕੀ ਸੈਲ ਹੈ

146. ਪੰਜਵੀਂ (V) ਜਮਾਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤਾ ਲਗਾਓ ਕਿ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਓ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਕੀ ਹੋਣਗੇ ?

(*a*) ਪ੍ਰਯੋਗ, ਭਵਿੱਖ ਅਨੁਮਾਨ ਨਿਰੀਖਣ

(*b*) ਪ੍ਰਯੋਗ, ਨਿਰੀਖਣ, ਵਰਗੀਕਰਣ

(*c*) ਨਿਰੀਖਣ, ਪਰਿਕਲਪਨਾ, ਮਾਪਨ

(*d*) ਸੰਚਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਿਕ, ਛਾਣਬੀਣ

147. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰੇ (Field visit) ਨੂੰ EVS ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ—

(*a*) ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰਾ ਕਿਧਰੇ ਦੂਰ ਤੇ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(*b*) ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰਾ ਦੋਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਤਰ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ

(*c*) ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਯੋਜਨਾ ਹਦਾਇਤਾਂ, ਐਕਟੀਵਿਟਿਜ਼ ਤੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ

(*d*) ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰੇ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ

148. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਦਰਜੇ ਤੇ ਨਕਸ਼ੇ ਬਨਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰੇ—

(*a*) ਸੰਬੰਧੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

(*b*) ਸੰਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

(*c*) ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਨਾਉਣ

(*d*) ਉਪਰਲੀ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਦਿਖ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

149. ਐਨ-ਸੀ. ਐਫ 2005 ਦਾ ਈ.ਵੀ.ਐਸ. ਸਲੇਬਸ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਦਰਜੇ ਤੇ ਹੀ ਸੰਕਲਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਖੇਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲਾਭ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?

(*a*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਨਗੇ

(*b*) ਸਲੇਬਸ ਦਾ ਭਾਰ ਘਟੇਗਾ

(*c*) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਗੇ

(*d*) ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੰਬਰ ਲੈ ਸਕਣਗੇ

150. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਲਈ ਈ.ਵੀ.ਐਸ. ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(*a*) ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

(*b*) ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿੰਗ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਨਾਉਣਾ

(*c*) ਹਾਸ਼ੀਆਕਰਨ ਅਤੇ ਦਮਨ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਮਝ ਬਨਾਉਣਾ

(*d*) ਪਰਿਆਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ANSWERS / ਉੱਤਰਮਾਲਾ

1. (*d*)	2. (*c*)	3. (*a*)	4. (*d*)	5. (*b*)	6. (*b*)	7. (*a*)	8. (*a*)	9. (*b*)	10. (*c*)	11. (*b*)	12. (*d*)	13. (*c*)
14. (*b*)	15. (*c*)	16. (*d*)	17. (*b*)	18. (*d*)	19. (*d*)	20. (*d*)	21. (*b*)	22. (*b*)	23. (*c*)	24. (*a*)	25. (*b*)	26. (*a*)
27. (*d*)	28. (*c*)	29. (*c*)	30. (*a*)	31. (*b*)	32. (*c*)	33. (*b*)	34. (*c*)	35. (*b*)	36. (*c*)	37. (*b*)	38. (*b*)	39. (*c*)
40. (*c*)	41. (*b*)	42. (*c*)	43. (*a*)	44. (*a, d*)	45. (*c*)	46. (*c*)	47. (*c*)	48. (*c*)	49. (*a*)	50. (*c*)	51. (*a*)	52. (*b*)
53. (*c*)	54. (*a*)	55. (*d*)	56. (*c*)	57. (*c*)	58. (*c*)	59. (*c*)	60. (*b*)	61. (*b*)	62. (*d*)	63. (*c*)	64. (*c*)	65. (*c*)
66. (*a*)	67. (*d*)	68. (*c*)	69. (*d*)	70. (*d*)	71. (*b*)	72. (*c*)	73. (*a*)	74. (*a*)	75. (*c*)	76. (*b*)	77. (*a*)	78. (*a*)
79. (*c*)	80. (*b*)	81. (*a*)	82. (*d*)	83. (*c*)	84. (*d*)	85. (*d*)	86. (*a*)	87. (*d*)	88. (*b*)	89. (*c*)	90. (*a*)	91. (*c*)
92. (*b*)	93. (*b*)	94. (*a*)	95. (*c*)	96. (*Grace*)	97. (*c*)	98. (*b*)	99. (*c*)	100. (*b*)	101. (*d*)	102. (*a*)	103. (*c*)	104. (*a*)
105. (*a*)	106. (*a*)	107. (*a*)	108. (*b*)	109. (*d*)	110. (*a*)	111. (*b*)	112. (*d*)	113. (*d*)	114. (*d*)	115. (*b*)	116. (*d*)	117. (*b*)
118. (*b*)	119. (*b*)	120. (*a*)	121. (*c*)	122. (*c*)	123. (*a*)	124. (*a*)	125. (*a*)	126. (*b*)	127. (*c*)	128. (*b*)	129. (*c*)	130. (*c*)
131. (*c*)	132. (*b*)	133. (*c*)	134. (*b*)	135. (*d*)	136. (*a*)	137. (*d*)	138. (*c*)	139. (*a*)	140. (*c*)	141. (*c*)	142. (*a*)	143. (*a*)
144. (*d*)	145. (*b*)	146. (*d*)	147. (*a*)	148. (*c*)	149. (*c*)	150. (*a*)						